

Γλωσσική Ανάπτυξη και Εξέλιξη

A. Β. Καραπέτσας
Καθηγητής Νευροψυχολογίας - Νευρογλωσσολογίας

Ανάπτυξη Λόγου και Ομιλίας

- ❖ Η ηχητική διαμόρφωση του λόγου, που ονομάζουμε «ομιλία», συνίσταται από συνδυασμούς ήχων που σχηματίζουν λέξεις. Η ανάπτυξη της ομιλίας απαιτεί την ανάπτυξη του κινητικού ελέγχου των χειριών, της κάτω γνάθου, των δοντιών, της γλώσσας, της σκληρής υπερώας και της μαλακής υπερώας του παιδιού.

Ανάπτυξη Λόγου και Ομιλίας

- ❖ Επίσης απαιτεί την ικανότητα του παιδιού να ακούει και να διακρίνει τους ήχους της ομιλίας, καθώς και την ανάπτυξη των γνωστικών λειτουργιών του παιδιού και της ικανότητας σκέψης του. Η ανάπτυξη της ομιλίας είναι σταδιακή διαδικασία. Αρχίζει στη βρεφική ηλικία και συνεχίζεται έως τον έβδομο με όγδοο έτος της ηλικίας. Τα παιδιά αναπτύσσουν τις ικανότητες ομιλίας με διαφορετική ταχύτητα σε διαφορετικές ηλικίες.

Γλωσσική Ανάπτυξη και Εξέλιξη

1

Ορισμός

2

Επίπεδα Ανάλυσης της Γλώσσας

3

Στάδια Γλωσσικής Εξέλιξης

Ορισμός

- Έκφραση ιδεών και κατανόηση των σκέψεων των άλλων.
- Επικοινωνία ομιλητή ή ακροατή, έκφραση – υποδοχή.
- Υπακούει σε κανόνες ή επίπεδα ανάλυσης.

Επίπεδα Ανάλυσης της Γλώσσας

Α. Φωνολογικό

Β. Μορφολογικό

Γ. Συντακτικό

Δ. Σημασιολογικό

Ε. Πραγματικότητα

Α. Φωνολογικό

- Ανάλυση των ηχητικών μονάδων ή φωνημάτων που συνθέτουν την λέξη.
- Τα φωνήματα αποτελούνται από φωνήεντα και σύμφωνα με ειδικές ιδιότητες άρθρωσης.
- Οι δυσαρθρίες στα παιδιά υποδηλώνουν μια ανωριμότητα στην λειτουργία των μηχανισμών φώνησης-φωνητική.
- Η φωνολογική ανάλυση επιτρέπει την συστηματική οργάνωση των φωνημάτων μέσα στην λέξη.

Β. Μορφολογικό

- Οι λέξεις είναι φορείς κάποιας σημασίας.
- Οι λέξεις συχνά υποδιαιρούνται σε σημειολογικές μονάδες μικρότερες, μορφήματα.
- Τα μορφήματα έχουν γραμματική μορφή (άρθρα, γένος, επίθετα, ρήματα κ.λ.π.).

Γ. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

- Οργάνωση των λέξεων για δημιουργία σωστής πρότασης.
- Τήρηση γραμματικών και συντακτικών κανόνων.

Δ. Σημασιολογικό

- Λέξεις φορείς εννοιών και σημασία.
- Στις φράσεις υποδηλώνουν κάποια σημασία, διάθεση, επιθυμία κ.λ.π.

Ε. Πραγματικότητα

- Ερωτήσεις, απαντήσεις, επικοινωνία, μίμηση, επιθυμία, συγκίνηση, πράξεις π.χ. μπορείς να ανοίξεις την πόρτα; η απάντηση είναι «κίνηση προς την πόρτα»

Στάδια Γλωσσικής Ανάπτυξης 1/3

Φωνολογική Ανάπτυξη

● Εσωτερική Γλώσσα -Μη Λεκτική Επικοινωνία 0-8μ

● Ιδιόρρυθμα Φωνολογικά Σύνολα 8-9μ.

● “Η Πρώτη Λέξη” 10-12 μ.

● Βελτίωση Αντίληψης και Παραγωγής των Ήχων Ομιλίας 1-5 έτος

● Κατανόηση Χρήσης Φωνολογικών Κανόνων και Εμπλουτισμός Λεξιλογίου 1-5 έτος

● Ολοκλήρωση Φωνολογικής Ανάπτυξης 5-6 έτος

Στάδια Γλωσσικής Ανάπτυξης 2/3

Συντακτική Ανάπτυξη

- Ολοφραστικό Στάδιο 0-12μ.
- Μεταβατικό Στάδιο 12-18μ.
- Προτάσεις 2 Λέξεων 18-20μ.
- Προτάσεις 3 Λέξεων 20-36μ.
- Ραγδαία Γλωσσική Εξέλιξη της Κατανόησης και της Ομιλίας 3-6 ετών

Στάδια Γλωσσικής Ανάπτυξης 3/3

Σημασιολογική Ανάπτυξη

- Εμπλουτισμός του Λεξιλογίου του
- Σύνδεση Έννοιας - Λέξης
- Κατηγοριοποίηση των Εννοιών
- Κατανόηση της δομής των προτάσεων

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 0-8 μηνών:
- ❖ Γέννηση-3^{ος} μήνας: Το νεογέννητο έχει πολύ περιορισμένες ικανότητες παραγωγής ήχων γιατί οι στοματικές δομές και οι φωνητικές χορδές δεν είναι καλά αναπτυγμένες. Περιορίζονται στο κλάμα, που δηλώνει πείνα ή δυσφορία και σε άλλους ήχους όπως ρέψιμο, βήχας ή φτέρνισμα. Ανάμεσα στον 2^ο με 3^ο μ. αρχίζει να έχει καλύτερο έλεγχο του στοματο-προσωπικού συστήματος.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ Είναι η περίοδος που το παιδί αρχίζει να γελάει. Επίσης το μωρό αρχίζει να σχηματίζει ήχους στο πίσω τμήμα του στόματος, οι οποίοι ακούγονται σαν «γκου». Αν και δεν μπορούν να παράγουν αυθεντικούς ήχους ομιλίας, μπορούν να διακρίνουν τις διαφορές ανάμεσα σε παραπλήσιους ήχους ομιλίας, όπως το «μπ» και το «π». Μπορούν να αναγνωρίσουν διαφορετικές φωνές. Μπορούν να διακρίνουν αλλαγές στην ένταση ή στον τόνο.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 4^{ος}-8^{ος}: Φωνητικό Παιχνίδι
- ❖ Τώρα αρχίζουν και ελέγχουν ακόμη καλύτερα τις στοματικές δομές και παράγουν ήχους που μοιάζουν περισσότερο με ομιλία. Αρχίζουν να δημιουργούν συνέχειες φωνημάτων-συλλάβες από ήχους που μοιάζουν με Φ ή Σ. Έχουμε παραγωγή άναρθρων ήχων. Κάνει δηλαδή το φωνητικό παιχνίδι.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 8^{ος}-9^{ος}: Σε αυτό το στάδιο τα μωρά αρχίζουν να μωρολογούν. Στη «μωρολογία», μια συλλαβή επαναλαμβάνεται 2 ή περισσότερες φορές στη σειρά, όπως «μπα-μπα-μπα». Τα μωρά αρχίζουν να παράγουν αρκετούς ήχους με μια αναπνοή και να μιμούνται τους ήχους των ενηλίκων γύρω τους. Η μωρολογία είναι ο τρόπος με τον οποίο εξασκείται σε εκείνα τα στοματοκινητικά προσόντα, τα οποία απαιτούνται κατά την αυθεντική ομιλία.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 9^{ος}-12^{ος}: Μετά από την περίοδο που το παιδί δοκιμάζει το στοματοπροσωπικό του σύστημα, φτιάχνοντας κάποιες ψευδολέξεις, τελικά μεταξύ του 9^{ου} και του 12^{ου} μήνα φτάνει στο σημείο που πλέον μπορεί και αρθρώνει κανονικά.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 12^{ος}-18^{ος} μήνας: Τα παιδιά αρχίζουν να παράγουν αλυσίδες ήχων που αποτελούνται από διάφορους συνδυασμούς συλλαβών, όπως «μπα-ντα-να». Αυτές οι αλληλουχίες παράγονται σύμφωνα με τα υποδείγματα ομιλίας των ενηλίκων. Έτσι το μωρό δείχνει ότι μιλάει πραγματικά κάνοντας ερωτήσεις, δηλώσεις και απαιτώντας δράση. Τις περισσότερες φορές είναι ασυναρτησίες. Αρχίζει σιγά σιγά να παράγει κάποιες αυθεντικές λέξεις.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ Ωστόσο, είναι πολύ περιορισμένη η ποικιλία των συμφώνων και των φωνηέντων αυτών των πρώτων λέξεων. Δείχνουν προτίμηση σε ορισμένους ήχους αρχικά και σταδιακά η ποικιλία επεκτείνεται. Η προφορά κάποιας λέξης σε αυτήν την περίοδο είναι πιο επακριβής και συνεπής απ'ότι αργότερα.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 18^{ος}-36^{ος} : Αρχίζουν και παρουσιάζουν ταχύτητα στην ομιλία τους. Χρησιμοποιούν μεγαλύτερη ποικιλία ήχων και συνδυασμών ήχων. Σε περιπτώσεις δύσκολης προφοράς απλά την απλοποιούν. Κάνουν παραλήψεις «μπάλα» γίνεται «μπα». Απλοποιήσεις: «πλένω», «πένω». Στην ηλικία αυτή παράγει ήχους και στο μπροστινό μέρος του στόματος αντι στο οπίσθιο (πάμε->μπάμε).

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ Μεταξύ 18^{ου} και 28^{ου} μήνα τα παιδιά παράγουν σωστά τα φωνήεντα και τα «ν», «μ», «π» και «γ». Επίσης ίσως να αρχίσουν να παράγουν και τα «φ», «γκ», «τ», «κ», «μπ» και «ντ», αλλά αυτοί οι ήχοι αναπτύσσονται πιο αργά έως τα 3,5. Ο ήχος «σ» ίσως εμφανιστεί από τα 2 αλλά συνήθως αναπτύσσεται σταδιακά και αποκτάται έως τα 7 με 8 έτη.

Στάδια Ανάπτυξης της Ομιλίας

- ❖ 3^ο-4^ο έτος: Μαθαίνονται οι υπόλοιποι ήχοι («λ», «τσ», «ξ», «β», «ζ», «τζ» και «θ»). Απαιτούνται χρόνια για να αναπτυχθούν πλήρως. Όπως και το «σ» αποκτούνται πλήρως στην ηλικία των 7 ή 8 ετών.

Στάδια Ανάπτυξης της Κατανόησης

1/6

- Στα έμβρυα 36-40 εβδομάδων ικανότητα αντίληψης ομιλίας (Lecanvet et al. 1993).
- Σε ηλικία 3-4 μηνών το βρέφος αναγνωρίζει μόνο τη μητέρα και το μπαμπερό, εκδηλώνει φόβο στο άκουσμα άγριας φωνής και κοιτάζει κατευθείαν στο πρόσωπο.

Στάδια Ανάπτυξης της Κατανόησης

- ❖ Μπορεί να προσανατολιστεί σε μια ηχητική πηγή. Χαμογελά αυθόρμητα.
- ❖ Σε ηλικία 4-5 μηνών, εντοπίζει την φωνή χωρίς άλλη διέγερση, αποκρίνεται στο όνομα του, στρέφει το κεφάλι σε οικείους ήχους, παρουσιάζει δυσαρέσκεια όταν μένει μόνο του.
- ❖ Σε ηλικία 5-6 μηνών, αναγνωρίζει οικείες φωνές, κλαίει στο άκουσμα άγριας φωνής, ανταποκρίνεται σε ευχάριστο τόνο φωνής με χαμόγελο.

Στάδια Ανάπτυξης της Κατανόησης

- ❖ Επίσης αναγνωρίζει λέξεις όπως «γεια σου, γεια», «μαμά». Εντοπίζει πηγή ήχου εκτός του οπτικού του πεδίου. Χαμογελά στη θέα του ειδώλου του στον καθρέφτη.
- ❖ Σε ηλικία 6-7 μηνών, αναζητά τα μέλη της οικογένειας όταν αναφερθούν, αναγνωρίζει τη λέξη «όχι», και υψώνει τα χέρια όταν το καλεί η μητέρα του. Προσέχει την μουσική, δείχνει άγχος σε ξένους(αντιδρά διαφορετικά), κατσουφιάζει ή χαμογελαί.

Στάδια Ανάπτυξης της Κατανόησης

- ❖ Σε ηλικία 7-8 μηνών ανταποκρίνεται ακούγοντας το όνομα του, διακόπτοντας την δραστηριότητα του. Αναγνωρίζει ονόματα αντικειμένων όταν αναφερθούν. Ανταποκρίνονται στην λέξη «σταμάτα». Επίσης προσέχει την ομιλία των μελών της οικογένειας, αρχίζει να προβλέπει σε οπτικά παιχνίδια (π.χ. αναμένει το γαργαλητό), και εκδηλώνει κινητικές ανταποκρίσεις, εκφράσεις προσώπου ή χειρονομίες στη θέα οικείων προσώπων.

Στάδια Ανάπτυξης της Κατανόησης

- ❖ Σε ηλικία 8-9 μηνών, ανταποκρίνεται πλέον σωστά στο «γεια σου», διακόπτει στιγμιαία τη δραστηριότητα του στο «όχι» και ανταποκρίνεται σε μια αλλαγή της έκφρασης του προσώπου. Επίσης συσχετίζει τον ήχο με το αντικείμενο και διατηρεί για ένα λεπτό την προσοχή του σε εικόνες όταν ονομαστούν.

Ευχαριστώ Πολύ